

Hyvinvointialueen kriisit -simulaatiopeli



HYVINVOINTIALUEEN KRIISIT

simulaatioharjoitus ja oppimispeli

Materiaalit: yleiskuvaus (info), joukkuekortit (puolueinfo), toimintakortit (kriisit)

Simulaatiopeliin varattava aika: valmistautuminen n. 30 minuuttia, pelaaminen n. 60 minuuttia, jälkikeskustelu 15–45 min.

Pelaajien vähimmäismäärä: vähintään 6 pelaajaa.

Sisällys

1. Pelin säännöt ja tavoite.....	3
2. Puolueet ja julkiset tavoitteet.....	4
3. Pisteytys ja pelin eteneminen.....	5
4. Salaiset tavoitteet	6
5. Toimintakortit/kriisit.....	7
5.1 Työtaistelu.....	8
5.2 Johtajuuskriisi.....	9
5.3 Talouskriisi.....	10
5.4 Sähkökriisi	11
5.5 Laajamittainen maahantulo	12
5.6 Palveluverkon uudistaminen.....	13
6. Loppukeskustelu	14
7. Pelin muunnokset	14
8. Palaute pelistä.....	14
Lähteet ja kirjallisuus	14

1. Pelin säännöt ja tavoite

Simulaatioharjoituksessa kuvataan hyvinvointialueen käynnistymistä ja toimintaa vuosina 2022–2025. Harjoitus on kuvitteellinen, mutta sen taustalla on tositapahtumia. Harjoituksessa pelaajat käsittelevät sosiaali- ja terveydenhuoltoon liittyviä haasteita (kriisit). Pelaajat muodostavat joukkueet (jatkoksa puolueet). Yhdessä puolueessa voi olla yksi tai useampi pelaaja.

Kaikkien puolueiden tavoite on pysyä vallassa tai saada lisää valtaa. Lisäksi kaikkien puolueiden yhteinen tavoite on myös välttää hyvinvointialueen arviointimenettelyn käynnistyminen. Kaikkien puolueiden yhteinen tavoite on myös selvittää kaikista kriiseistä, ilman että peli keskeytyy ennen aikaisesti. Peli päättyy ja keskeytyy ennen aikaisesti, mikäli hyvinvointialue ajautuu arviointimenettelyyn (valta -3) tai tilapäinen valiokunta asetetaan (talous -3).

Lisäksi jokaisella yksittäisellä puolueella on julkisia ja salaisia tavoitteita, joiden kautta puolue tekee päätöksiä. Puolueen salaista tavoitetta ei saa kertoa muille puolueille (ks. puolueinfo). Kaikissa puolueissa on liberaaleja (= uudistajia) ja konservatiiveja (=vallitsevien olojen säilyttämisen kannattaja).

Jokainen puolue valitsee keskuudestaan henkilön, joka edustaa koko puoluetta päätöksenteossa. Päätöksenteossa noudatetaan hyviä kokouskäytäntöjä (mm. pyydä puheenvuoro, vältä päälle puhumista). Pelaajien on tarkoitus näytellä omien puolueiden johtohahmoja ja pyrkiä saavuttamaan puolueen salaiset tavoitteet päätöksenteossa.

Kaikki puolueet osallistuvat hyvinvointialueen hallituksen päätöksentekoon, minkä vuoksi päätökset tehdään yhteisesti. Päätökset tehdään äänestämällä – keskusteluissa jokaisen puolueen edustajan (pelaajan) tulee toimia oman puolueen tavoitteiden mukaisesti. Mikäli päätöksestä äänestetään, yksinkertainen enemmistö ratkaisee. Jos äännet jakautuvat tasan, puheenjohtajan ääni ratkaisee. Pelin alkaessa puheenjohtajuus arvotaan tai opettaja määrää puheenjohtajuuden.

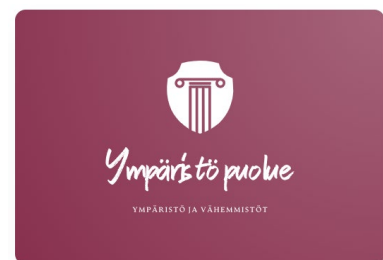
Mikäli puolueet tekevät kriisien vaihtoehtoista poikkeavan päätöksen, opettaja arvioi päätöksen vaikutukset talouteen ja valtaan. Opettaja ei osallistu päätöksentekoon, mutta tarvittaessa auttaa pelin etenemisessä ja huolehtii ajankäytöstä.

2. Puolueet ja julkiset tavoitteet

Puolueet ovat keksittyjä, mutta niiden tavoitteet on poimittu kevään 2022 aluevaalien aikana julkaistuista suomalaisten puolueiden vaaliohjelmista. Tässä simulaatioharjoituksessa vaalitavoitteita on yksinkertaistettu ja kärjistetty pelimekaniikan toimivuuden vuoksi.

- 1) Maaseutu ensin (ME)
 - jokaisessa kunnassa on palveluja
 - henkilöstön työhyvinvointi kuntoon
- 2) Demokraatit (D)
 - turvataan lähipalvelut
 - suositetaan julkisia palveluita
- 3) Ympäristöpuolue (YP)
 - vähemmistöt on huomioitava
 - ympäristö on huomioitava
- 4) Toveriliitto (TL)
 - lähipalvelut
 - haavoittuvaisten huomioiminen
- 5) Realistisuomalaiset (RS)
 - lähipalvelun tilalle terveyskeskuspalveluautot
 - vähemmän rahoitusta ympäristöön tai maahanmuuttoon
- 6) Kokomusta (KM)
 - valinnanvapaus palveluissa (esim. palvelusetelit)
 - tiukka taluskuri

Kuvio. Puolueiden logot



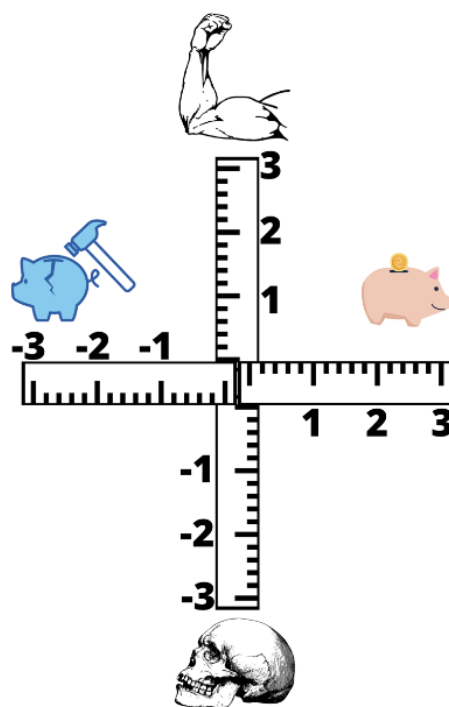
3. Pisteytys ja pelin eteneminen

Pelin alkaessa valta on 0 ja talous on 0. Jokaisen kriisin kohdalla puolueiden on yhdessä päätettävä, minkä päätöksen he valitsevat. Päätöksillä on vaikutusta valtaan sekä talouteen.

Mikäli valta on -3, hyvinvointialueen valtuusto asettaa tilapäisen valiokunnan selvittämään hallituksen luottamusta ja peli päättyy.¹

Mikäli talous on -3, valtiovarainministeriö käynnistää arviointimenettelyn ja peli päättyy.²

Mikäli puolue saavuttaa jommankumman julkisen tavoitteen, se saa yhden pisteen per tavoite. Mikäli puolue onnistuu salaisessa tavoitteessa, se saa kaksi lisäpistettä. Huom. salaiset tavoitteet eivät liity suoraan päätösesityksiin, vaan puolueiden on neuvoteltava tai sovittava niiden toteutumisesta päätöksenteon yhteydessä.



Kuvio. Pelin pisteytysjärjestelmä (talous x-akselilla ja valta y-akselilla)

Taulukko. Pelin pisteytys kunkin kriisin jälkeen ja puheenjohtajana toimiva puolue (voi vaihtua)

Tilanne	Valta	Talous	Puheenjohtajuus
Pelin alkaessa	0	0	
1. kriisin jälkeen			
2. kriisin jälkeen			
3. kriisin jälkeen			
4. kriisin jälkeen			
5. kriisin jälkeen			
6. kriisin jälkeen			
Pelin päättyessä			

Mikäli valta tai talous on jossakin pelin vaiheessa -3, peli päättyy.

¹ ks. laki hyvinvointialueesta (2021/611, 40 §) tilapäinen valiokunta

² ks. laki hyvinvointialueesta (2021/611, 122 §) hyvinvointialueen arviointimenettely

4. Salaiset tavoitteet

- 1) huonon hallinnon ja epäonnistumisten suojelu
- 2) puheenjohtajan vaihtaminen jonkin kriisin yhteydessä
- 3) samaa puoluetta kannattavan henkilön valinta johtajaksi
- 4) oman puolueen kannatuksen nostaminen
- 5) alueen yksittäisen kunnan (muu kuin alueen keskuskaupunki) tai yrityksen edun suosiminen
- 6) lahjusten tai lisärahoituksen saaminen omalle puolueelle (arvotaan puolueille esim. nopan avulla)³

Esimerkiksi seuraavasti (opettaja arpoo ennen pelin alkamista):

Maaseutu ensin (ME): puheenjohtajan vaihtaminen jonkin kriisin yhteydessä

Demokraatit (D): samaa puoluetta kannattavan henkilön valinta johtajaksi

Ympäristöpuolue (YP): lahjusten tai lisärahoituksen saaminen omalle puolueelle

Toveriliitto (TL): oman puolueen kannatuksen nostaminen

Realistisuomalaiset (RS): alueen yksittäisen kunnan (muu kuin alueen keskuskaupunki) tai yrityksen edun suosiminen

Kokomusta (KM): huonon hallinnon ja epäonnistumisten suojelu

³ salaiset tavoitteet liittyvät korruptioon ja epäeettiseen toimintaan, ks.

Venho, T. (2022) Kunnallinen puoluetuki,

Viljanen, P. & Hynynen, E. (2020). Kittilän laki. Otava.,

Haapalehto, S. (2018). Korruptio ja eettisyys kunnassa. Helsinki: Kuntaliitto. Saatavilla Internetissä: Korruptio ja eettisyys kunnassa | Kuntaliitto.fi

5. Toimintakortit/kriisit

Toimintakorttien järjestys arvotaan, esim. nopan avulla.

Virtuaalinoppa <https://g.co/kgs/M2c3Vc>

- 1) työtaistelu
- 2) johtajuuskriisi
- 3) talouskriisi
- 4) sähkökriisi
- 5) laajamittainen maahantulo
- 6) palveluverkon uudistaminen

5.1 Työtaistelu

Kunnalliseen virka- ja työehtosopimusjärjestelmään kuuluu mahdollisuus laillisiin työtaisteluihin. Työtaisteluilla pyritään muun muassa vaikuttamaan poliittiseen päätöksentekoon.⁴ Hyvinvointialueen toiminta häiriintyy kaikissa työtaistelutilanteissa, mutta sen tulee normaalin tapaa suorittaa sille kuuluvat tehtävät.

Tilannekuva ja päätöksenteko

Työ- ja elinkeinoministeriö on kieltänyt työtaistelun aloittamisen 14 vuorokaudeksi hyvinvointialueella. Vaikeista neuvotteluista huolimatta työtaistelu uhkaa alkaa seuraavan viikon maanantaina. Työtaistelulla on arvioitu olevan merkittäviä vaikutuksia potilas- ja asiakasturvallisuuteen. Hallitus on kutsuttu ylimääräiseen kokoukseen tekemään päätöksiä tilanteen ratkeamiseksi.

Koska johtava viranhaltija on lakossa, puheenjohtaja esittelee seuraavat ratkaisuvaihtoehdot:

- 1) vaihtoehto: annetaan työtaistelun käynnistyä
vaikutukset: valta -2, talous +1*
- 2) vaihtoehto: suostutaan kaikkiin vaatimuksiin
vaikutukset: valta -1, talous -2*
- 3) vaihtoehto: neuvotellaan kompromissi
vaikutukset: valta +1, talous -1*

Arvio vaikutuksista

Mikäli työtaistelun annetaan käynnistyä, voi siitä seurata suuria ongelmia asiakkaille ja potilaille sosiaali- ja terveydenhuollossa. Mikäli kaikkiin vaatimuksiin suostutaan, voi siitä seurata ongelmia hyvinvointialueen rahoituksen riittävydessä. Mikäli asiassa neuvotellaan kompromissi, voi se lisätä hallituksen suosiota äänestäjien keskuudessa, mutta heikentää taloutta. Työtaistelun käynnistyminen voi heikentää työntekijöiden työhyvinvointia, mutta ennen kaikkea hallituksen luottamusta.

⁴ ks. KT Kuntatyönantajat (2021). Ohjeita työtaistelun varalta.

5.2 Johtajuuskriisi

Hyvinvointialueen johtaminen on ajautunut kriisiin. Hyvinvointialueen johtajan kanssa on laadittu johtajasopimus, mutta sopimuksessa ei ole sovittu erokorvauksesta.⁵ Hyvinvointialueen johtaja on ollut tunnettu tiukasta talouskurista sekä tiukasta johtamistyylistä. Hyvinvointialueen johtaja pitää koko irtisanomisasiaa häneen kohdistuvana ajojahtina ja mustamaalaamisena. Johtajan alaiset ovat tehneet julkisia vetoamuksia johtajan irtisanomiseksi.

Tilannekuva

Hallitus on kutsuttu ylimääräiseen kokoukseen tekemään päätöksiä tilanteen ratkeamiseksi.

Tilapäinen valiokunta on pyytänyt hallituksen kantaa irtisanomiseen liittyen. Koska johtaja on esteellinen osallistumaan asian käsittelyyn, puheenjohtaja esittelee seuraavat ratkaisuvaihtoehdot:

- 1) vaihtoehto: aluehallitus esittää valtuustolle johtajan irtisanomista
vaikutukset: valta +1, talous -1*
- 2) vaihtoehto: aluehallitus esittää valtuustolle johtajan siirtämistä muihin tehtäviin
vaikutukset: valta -1, talous +2*
- 3) vaihtoehto: aluehallitus toteaa, että kyseessä on selvästi väärinkäsitys, eikä asia aiheuta
jatkotoimenpiteitä
vaikutukset: valta -2, talous +0*
- 4) vaihtoehto: aluehallitus esittää, että johtaja jatkaa tehtävässään, mutta hallituksen
puheenjohtaja eroaa tilanteen ja työrauhan rauhoittamiseksi.
vaikutukset: valta: -1, talous +1*

Arvio vaikutuksista

Mikäli johtaja irtisanotaan, saattaa se aiheuttaa ongelmia hyvinvointialueen johtamisessa, mutta aluehallitus saisi valtaa lisää ja toisenlainen johtamistyyli voisi edistää henkilöstön työhyvinvointia. Mikäli johtaja siirretään toiseen tehtävään, voi se näyttäytyä äänestäjille hallituksen heikkoutena, mutta johtajan erinomainen talousosaaminen jää organisaatioon. Asian sivuuttaminen voi näyttäytyä moitittavana tai epäeettisenä toimintana sekä huonon hallinnon suojeluna.

⁵ ks. laki hyvinvointialueesta (611/2021, 46 §), johtajasopimus

5.3 Talouskriisi

Hyvinvointialueen talous on ajautunut kriisiin. Hyvinvointialueen talousarvio ja -suunnitelma ei ole ylijäämäinen suunnittelukaudella.⁶ Hyvinvointialueen hallituksen on päätettävä ennen asian esittelyä valtuustolle, minkälaisin keinoin taloutta pystytään tasapainottamaan. Hallitus on perehtynyt asiantuntijoiden arvioihin sosiaali- ja terveydenhuollon säästöpotentiaalista^{7,8}, mutta kriisin hoitaminen vaatii välittömiä päätöksiä.

Tilannekuva

Hallitus on kutsuttu ylimääräiseen kokoukseen tekemään päätöksiä tilanteen ratkeamiseksi. Paikallinen sanomalehti on julkaissut juuri ennen kokousta kriittisen uutisen, jossa hallituksen kyvykkyys hoitaa tehtäviään on kyseenalaistettu. Paikallisessa lehdessä on ollut myös runsaasti mielipidekirjoituksia ja vetoamuksia paikallisten lähipalveluiden ylläpitämiseksi.

Puheenjohtaja esittelee seuraavat ratkaisuvaihtoehdot:

- 1) vaihtoehto: palveluverkkoa supistetaan ja palveluita keskitetään keskuskaupunkiin
vaikutukset: valta -1, talous +1*
- 2) vaihtoehto: lähipalveluita korvataan liikkuvilla palveluilla (palveluauto)
vaikutukset: valta +1, talous +0*
- 3) vaihtoehto: palveluita ulkoistetaan ja tuottamistapoja monipuolistetaan
vaikutukset: valta -1, talous +1*
- 4) vaihtoehto: henkilöstö lomautetaan
vaikutukset: valta +1, talous +0*
- 5) vaihtoehto: palveluiden ja palveluverkon alasajo, henkilöstön irtisanomiset
vaikutukset: valta -2, talous +2*

Arvio vaikutuksista

Mikäli palveluverkkoa supistetaan tai palveluita ajetaan alas, heikentää se lähipalveluja ja palveluiden saatavuutta kaikissa kunnissa. Mikäli henkilöstöä lomautetaan tai irtisanotaan, se heikentää henkilöstön työhyvinvointia. Mikäli palveluita yksityistetään, heikentää se valtaa mutta se voi lisätä talouden hallintaa. Lähipalveluiden korvaaminen liikkuvilla palveluilla tai henkilöstön lomauttaminen eivät tuo merkittäviä talousvaikutuksia. Palveluverkon supistuminen voi vähentää liikennöintiä ja vaikuttaa myönteisesti ympäristöön.

⁶ ks. laki hyvinvointialueesta (2021/611, 115 §), talousarvio- ja suunnitelma ja laki hyvinvointialueiden rahoituksesta (20201/617)

⁷ ks. Torkki, P. ym. (2016). Sosiaali- ja terveyspalveluiden kehittämis- ja säästöpotentiaalin arviointi. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 42/2016. [Sote-palveluiden kehittämis- ja säästöpotentiaalin arviointi - Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta \(tietokayttoon.fi\)](https://www.tietokayttoon.fi)

⁸ THL (2020). Sosiaali- ja terveyspalvelut Suomessa 2018. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-474-5>

5.4 Sähkökriisi

Suomen ja erityisesti hyvinvointialueen on yllättänyt tykkylumi. Suuren lumen määrän vuoksi hyvinvointialueen sähköverkkoon tuli laajamittaisia ja pitkäkestoisia toimintahäiriöitä ja arviolta noin 10 000 kotitaloutta oli useita vuorokausia ilman sähköä. Sähköverkon toimintahäiriöt vaikeuttivat myös sosiaali- ja terveyspalveluiden toimintaa ja kuormitti merkittävästi pelastustoimen henkilöstöä. Hyvinvointialueen onnistuneen varautumisen⁹ vuoksi alue sai tilanteen haltuun, mutta tilanteen normalisoimiseksi on tehtävä ripeästi päätöksiä. Henkilöstö vaatii korvauksia äärimmäisestä jaksamisesta ja onnistumisesta. Kriisistä selviytymistä tuki alueen hyvä varautuminen ja valmiussuunnittelu.¹⁰

Tilannekuva

Hallitus on kutsuttu ylimääräiseen kokoukseen tekemään päätöksiä tilanteen jälkihoitoon liittyen. Puheenjohtaja esittelee seuraavat ratkaisuvaihtoehdot:

- 1) vaihtoehto: hyvinvointialueen henkilöstöä palkitaan merkittävästä onnistumisesta ja venymisestä työtaakan alla
vaikutukset: valta +1, talous -1*
- 2) vaihtoehto: työnantaja muistaa työntekijöitä julkisin kiitoksin ja itsetulostettavin postikorttein
vaikutukset: valta -1, talous +0*
- 3) vaihtoehto: kriisiin liittyen useita sote-palveluita keskitetään alueen keskuskaupunkiin, koska varavirtaa ei ole käytettävissä kaikissa toimitiloissa
vaikutukset: valta -1, talous +1*
- 4) vaihtoehto: kriisiin liittyen hyvinvointialueen ja kuntien välillä sovitaan merkittävistä investoinneista, joilla varavirtaa saadaan käyttöön kaikissa toimitiloissa
vaikutukset: valta +2, talous -2*

Arvio vaikutuksista

Mikäli henkilöstöä ei huomioida merkittävästä onnistumisesta, se voi heikentää henkilöstön työhyvinvointia. Jos työnantaja ei huomioi onnistumista, voi se heikentää hallituksen kannatusta ja valtaa. Mikäli palveluverkkoa keskitetään, heikentää se lähipalveluja ja palveluiden saatavuutta kaikissa kunnissa. Toisaalta palveluverkon supistuminen voi vähentää liikennöintiä ja vaikuttaa myönteisesti ympäristöön. Investoinnit kuuluvat lähtökohtaisesti kiinteistöjen omistajille, mutta kriisiin varjolla voisi olla mahdollista kanavoida rahoitusta monimutkaisilla sopimusjärjestelyillä kunnille ja yksityisille kiinteistöjen omistajille.

⁹ ks. valmiuslaki 2011/1552, erityisesti luku 11 sosiaali- ja terveydenhuollon turvaaminen.

¹⁰ ks. [Valmiusasiat - Sosiaali- ja terveysministeriö \(stm.fi\)](#) ja [Yhteiskunnan turvallisuusstrategia – Turvallisuuskomitea](#)

5.5 Laajamittainen maahantulo

Euroopan unioni ei ole neuvotteluista huolimatta onnistunut saamaan EU:n alueelle kohdistuvaa maahantuloa haltuun ja maahantuloa kohdistuu EU:n lähialueilta. Suomeen ja hyvinvointialueelle saapuu arviolta vähintään yhtä paljon turvapaikanhakijoita, kuin vuonna 2015. Hyvinvointialueelle ennakoitaan sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluiden sekä hätämajoituspalveluiden kysynnän merkittävää kasvua.¹¹ Tilanteen vuoksi ”Hyvinvointialueen sotilaat” -niminen kansalaisjoukko on aloittanut näkyvän katupartioinnin alueen keskuskaupungissa, mikä aiheuttaa levottomuutta.

Tilannekuva

Hallitus on kutsuttu kiireellisesti ylimääräiseen kokoukseen tekemään päätöksiä tilanteeseen liittyen. Puheenjohtaja esittelee seuraavat ratkaisuvaihtoehdot:

- 1) vaihtoehto: sosiaali- ja terveyspalveluita supistetaan, jotta turvapaikanhakijoiden hätämajoitus voidaan turvata
vaikutukset: valta -1, talous +1*
- 2) vaihtoehto: hyvinvointialue hankkii suorahankintana palveluja yksityisiltä palveluntuottajilta
vaikutukset: valta +1, talous -1*
- 3) vaihtoehto: hyvinvointialue luottaa järjestöjen rooliin turvapaikanhakijoiden auttamiseksi
vaikutukset: valta +0, talous +1*

Arvio vaikutuksista

Mikäli sosiaali- ja terveyspalveluja supistetaan, heikentää se hallituksen valtaa ja suosiota. Toisaalta taloustilanne voi kohentua. Palvelujen hankkiminen yksityiseltä voi lisätä hallituksen suosiota, mutta heikentää taloustilannetta. Järjestöihin luottaminen saattaa tilapäisesti auttaa tilanteen selviämiseksi, mutta ei voi toimia pitkäkestoisena ratkaisuna.

¹¹ ks. HE 162/2021

5.6 Palveluverkon uudistaminen

Hyvinvointialueen toiminnan tehostamiseksi alueella on varmistettava yhdenvertaiset ja kustannusvaikuttavat palvelut¹². Mikäli muutoksia ei tehdä, hyvinvointialueen kyvykkyys järjestää sosiaali- ja terveydenhuolto on ilmeisen vaarantunut. Julkinen keskustelu aiheesta on kiihtynyt sen jälkeen, kun pienellä kylällä asuva kuntalainen on ilmoittanut ryhtyneensä nälkälakoon, kunnes hänen läheisen terveysaseman toiminnan jatkuvuus on turvattu. Paikallislehti on uutisoinut näkyvästi sekä nälkälakon että useita adresseja palveluiden säilyttämiseksi. Julkisuudessa on ollut esillä myös vaatimuksia tilapäisen valiokunnan asettamisesta hallituksen erottamiseksi.

Tilannekuva

Hallitus on kutsuttu ylimääräiseen kokoukseen tekemään päätöksiä tilanteeseen liittyen.

Puheenjohtaja esittelee seuraavat ratkaisuvaihtoehdot:

- 1) vaihtoehto: sosiaali- ja terveyspalveluita supistetaan merkittävästi ja samalla lisätään digitaalisia palveluita
vaikutukset: valta -1, talous +1*
- 2) vaihtoehto: hyvinvointialue kilpailuttaa ja hankkii palveluja yksityisiltä palveluntuottajilta palvelusetelien avulla
vaikutukset: valta +0, talous +1*
- 3) vaihtoehto: hyvinvointialue lakkauttaa useita toimipisteitä ja keskittää palveluita
vaikutukset: valta -2, talous +2*

Arvio vaikutuksista

Mikäli sosiaali- ja terveyspalveluja supistetaan, heikentää se hallituksen valtaa ja suosiota. Toisaalta taloustilanne voi kohentua. Digitaaliset palvelut sekä markkinamekanismin hyödyntäminen voi parantaa palveluiden kustannustehokkuutta joidenkin sosiaali- ja terveyspalveluiden osalta. Useiden toimipisteiden lakkauttaminen heikentää henkilöstön työhyvinvointia ja hallituksen valtaa, mutta voi parantaa taloutta.

¹² ks. laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (2021/612) ja erityisesti 27 § arviointimenettelyyn käynnistämisestä

6. Loppukeskustelu

Pelin loppuun kannattaa varata aikaa yhteiselle keskustelulle (n. 20–30 minuuttia).

Esimerkkikysymyksiä ja pohdittavaksi:

- mitä opit pelin avulla?
- mitä jäi mieleen?
- oliko harjoitus uskottava?
- mitä ilmiöitä tai asioita tunnistit pelissä?

7. Pelin muunnokset

Peliä voi pelata myös pienemmällä puoluemäärällä (vähintään kaksi puoluetta, kaksi salaista tavoitetta), mutta peli on tarkoitettu pelattavaksi monipuoluejärjestelmänä (vähintään 4–6 puoluetta).

Tämä peli on saanut idean Kuuban kriisi -simulaatiopelistä (Jensen-Eriksen, P. & Tolppanen, O. 2021). Peli on saatavilla Internetissä, ks. [Kuuban kriisi - simulaatiopeli - Avointen oppimateriaalien kirjasto \(aoe.fi\)](#)

8. Palaute pelistä

Anna palautetta pelistä matti.heikkinen@kamk.fi

Lähteet ja kirjallisuus

Haapalehto, S. (2018). Korruptio ja eettisyys kunnassa. Helsinki: Kuntaliitto.

Laki hyvinvointialueesta 2021/611

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 2021/612

Turvallisuuskomitea, kustantaja, julkaisija. (2017). Yhteiskunnan turvallisuusstrategia: Valtioneuvoston periaatepäätös. Turvallisuuskomitea.

Valmiuslaki 2011/1552

Venho, T. (2022). Kunnallinen puoluetuki. KAKS - Kunnallisalan kehittämissäätiö.

Viljanen, P. & Hynynen, E. (2020). Kittilän laki. Otava.